

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla dr. Komáromy Izabella ügyvéd (felperes címe) által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek - a dr. Dancs Csilla ügyvéd által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt a Somogy Megyei Bíróságon indított perében a 2010. április 22. napján kelt 21.P.21.118/2009/44. számú ítélet ellen az alperes részéről 45. sorszám alatt benyújtott fellebbezés és a felperes részéről Pf.III.20.312/2010/3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 398.500 (háromszázkilencvennyolcezer-ötszáz) forint másodfokú eljárásban felmerült költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes jogelődje, az A Bank Rt. Cs Irodája (a továbbiakban: felperes) az 1991. szeptember 2. napján kelt kölcsönszerződés alapján 17.500.000 forint kölcsönt nyújtott a B Építőipari Szolgáltató Gazdasági Munkaközösségnek. A kölcsönszerződésben 37 %-os ügyleti kamatot kötöttek ki, lejáratát 1992. augusztus 31. napjában állapították meg. A szerződés 15. pontjában a kölcsön fedezete érdekében a kölcsönvevő telephelyére jelzálogjog bejegyzéséről rendelkeztek. A B Körzeti Földhivatal a jelzálogjogot a felperes javára az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezte.

A kölcsönvevő a hitelkérelemhez csatolta a fedezetként felajánlott ingatlanra vonatkozó tulajdoni lap másolatot. Ezt az alperes alkalmazottja állította ki olyan módon, hogy azon az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. Sz Fiókja által folyósított 27.892.000 forint hitel és járulékai biztosítására 1991. július 2. napján bejegyzett jelzálogjog nem szerepelt. A hamis tulajdoni lapról időközben tudomást szerzett felperes 1992. március 30. napján feljelentést tett, majd a kölcsönszerződést felmondta. A büntető bíróság az alperes alkalmazottját hivatalos személy által elkövetett közokirat hamisítás bűntette miatt elítélte. A kölcsönszerződés alapján a gazdasági munkaközösség 1992. március 23. napjáig összesen 1.089.211 forintot törlesztett.

A B Építőipari és Szolgáltató Gazdasági Munkaközösséggel szemben 1993. március 4. napján felszámolási eljárás indult. A S Bíróság az 1997. november 5. napján kelt 2.Fpk.14-92-000153/186. számú végzésével a felszámolási eljárást befejezte, az adós gazdálkodó szervezetet megszüntette, a felszámoló által előterjesztett zárómérleget és vagyonfelosztási javaslatot jóváhagyta. A felszámolási eljárásban az első helyi jelzálogjogosult Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. 47.456.172 forint kielégítéshez jutott. Az adós gazdálkodó szervezet 3.987.720 forint összegű, H.S. magánszeméllyel szemben fennálló, a T Bíróság P.20.333/1992. számú határozatán alapuló követelését engedményezéssel a felperes szerezte meg.

A felperes a S Bíróság előtt pert indított az adós gazdálkodó szervezettel és tagjaival szemben. A S Bíróság a 2001. május 8. napján kelt P.20.264/2001/22. számú ítéletével kötelezte a gazdasági munkaközösség tagjait, hogy a felperesnek fizessenek meg 17.500.000 forint tőkeösszeget, 9.661.383 forint ügyleti kamatot, valamint a tőkeösszeg és az ügyleti kamat késedelmi kamatát, illetve az elsőfokú perköltséget. Az ítélet indokolása rögzíti, hogy a felperes követelése nem csökkent, mert a H.S-sal szemben indított végrehajtási eljárás eredményre nem vezetett. A S Bíróság jogerős ítélete alapján a gazdasági munkaközösség volt tagjaival szemben a S Bíróság Végrehajtási Irodája 2005. április 6. napján végrehajtási lapot állított ki. A tagok ellen folyó végrehajtási eljárásban a felperes követelésének megtérülésére esély nincsen, a végrehajtási eljárás során behajtott összegeket a végrehajtás költségeire számolták el.

A felperes az alperes jogelődjeivel, a B Körzeti Földhivatal I. rendű és a S Földhivatal II. rendű alperesekkel szemben közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt terjesztett elő keresetet. A Legfelsőbb Bíróság a Pf..V.24.849/2008/16. számú közbenső ítéletével a S Bíróság közbenső ítéletét azzal a kiegészítéssel hagyta helyben, hogy az I. rendű alperes (a továbbiakban: alperes) az általa 1991. augusztus 29-én kiállított, hamis adatot tartalmazó tulajdoni lappal összefüggően a felperesnek okozott kárért tartozik felelősséggel.

A követelés összegére nézve folytatódó eljárásban a felperes többször módosított keresetében elsődlegesen az alperest 17.500.000 forintban, és ennek a kölcsönszerződés szerinti ügyleti és késedelmi kamataiban kérte marasztalni;

másodlagos kereseti kérelme arra irányult, hogy a bíróság az alperest 15.188.855 forint, és ennek 1995. április 19. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezze, azzal, hogy a késedelmi kamat mértékét a gazdálkodó szervezetekre irányadó szabályok szerint kérte megállapítani. Harmadlagos kereseti kérelmében 15.188.855 forintban, és ennek 1995. április 19. napjától járó, a Ptk.301.§-ának (1) bekezdése szerinti késedelmi kamatában kérte az alperest marasztalni.

Az alperes 729.427 forintot meghaladóan a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a földhivatal felelősségének mértéke minden esetben az eljárásával érintett ingatlanhoz, annak tényleges forgalmi értékéhez igazodik. Ebből következően a perbeli esetben is kizárólag annak az összegnek a megfizetésére köteles kártérítésként, amelyhez a felperes, mint első helyi jelzálogjogosult a felszámolási eljárás során hozzájutott volna. A kölcsönvevő gazdasági társaság által biztosítékul felajánlott ingatlan forgalmi értéke megítélése szerint legfeljebb 7.000.000 forint volt, amelyből le kell vonni a felszámolási eljárás költségeit, illetve a felperesre engedményezett 3.987.720 forint összegű, H.S. magánszeméllyel szemben fennálló követelést. Alaptalannak tartotta a felperesnek az ügyleti kamat megfizetésére irányuló keresetét, mert a felperessel szerződéses kapcsolatban nem állt. A folyamatban lévő végrehajtási eljárásokra figyelemmel kérte a per tárgyalásának felfüggesztését, álláspontja szerint ugyanis marasztalására csak azt követően kerülhet sor, hogy az adósokkal szemben a követelés behajtása eredményre nem vezetett.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 16.410.788 forintot, és ennek az összegnek 1995. április 19. napjától 2001. december 30. napjáig évi 20 %, 2002. január 1. napjától 2004. december 31. napjáig évi 11 %, 2005. január 1. napjától a kifizetés napjáig az adott naptári félév teljes idejére, a naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és rendelkezett az eljárási költségek viseléséről. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes kára nem abból származik, hogy az ingatlan-nyilvántartásban nem első helyi jelzálogjogosultként jegyezték be, hanem abból, hogy a gazdasági munkaközösség képviselője által bemutatott hamis, tehermentesként feltüntetett tulajdoni lap birtokában döntött a 17.500.000 forint kölcsön folyósításáról, amely utóbb nem térült meg. A H.S. adóssal szembeni követelés engedményezés útján történt megszerzése megtérülést nem jelentett, mert a végrehajtási eljárásban a követelt összeg behajtása nem vezetett eredményre. Alaptalannak találta ugyanakkor a szerződésben kikötött ügyleti kamat megfizetésére irányuló kereseti kérelmet. Abban az esetben ugyanis, ha a felperes a valós tartalmú tulajdoni lapot ismeri, a gazdasági munkaközösséggel a kölcsönszerződést nem köti meg, mely esetben viszont ügyleti kamathoz sem jut. Az alperes ezért a kártérítés esedékessé válásától, vagyis 1995. április 18. napjától a Ptk.301.§-ának (1) bekezdése szerinti késedelmi kamat megfizetésére köteles. A kölcsönvevő részéről történt részteljesítések időpontjában a felperes alperessel szembeni követelése még nem vált esedékessé, késedelmi kamatfizetési kötelezettség az alperest nem terhelte, ezért az elsőfokú bíróság a részteljesítést a

főtartozásból vonta le. Az elsőfokú bíróság a per tárgyalásának felfüggesztését mellőzte, mert a kötelmi kötelezettekkel szemben a követelés végrehajtás útján történő behajtása bizonytalan, illetve a végrehajtás a követelés összegére és a letiltható jövedelmekre figyelemmel a károsultra méltánytalanul hosszú idő alatt vezetne eredményre.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperes fellebbezett, amelyben annak részbeni megváltoztatását, és az őt terhelő marasztalási összeg 729.427 forintra történő leszállítását kérte. Fellebbezésében külön is támadta az elsőfokú ítéletnek a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezését, és kérte a perköltségben való marasztalásának mellőzését, ezzel együtt a felperes kötelezését az elsőfokú perköltség megfizetésére. Álláspontja szerint a fedezet nem megfelelő igazolása miatt a felperes az ingatlanra első helyi jelzálogjogot nem tudott szerezni, vagyis a földhivatal magatartása miatt a felperesi követelés ingatlan fedezetének elvonása történt meg. Az ingatlan fedezeti jellege miatt kártérítési felelősségének mértéke az ingatlannak a felszámolási eljárás során történt értékesítése idején fennálló tényleges forgalmi értékét nem haladhatja meg, illetve ezen belül is legfeljebb azon összeg erejéig áll fenn, amelyhez a felperes a felszámolási eljárás során az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. jelzálogjogának hiányában hozzájutott volna. Az ezen felüli kár, illetve a felperest ért veszteség a földhivatal tevékenységével nem áll okozati összefüggésben. A felszámolási eljárás időpontjában az ingatlan tényleges forgalmi értéke 7.000.000 forint volt - amelyet az általa csatolt ingatlanforgalmi szakvélemény mellett az ingatlanra később kötött adásvételi szerződések, valamint az 1999. december 21. napján kelt apportjegyzék is bizonyít -, az Országos Kereskedelmi és Hitelbank kizárólag könyv szerinti veszteségei miatt vette át az ingatlant 16.500.000 forint értékben. A felszámolási költségek, valamint a felperes által kielégítésként elfogadott engedményezési összeg levonásával az alperest terhelő kártérítési összeg 729.427 forint. Megítélése szerint a kár bekövetkezésében a felperes felróható módon közrehatott, mert a fedezetként elfogadott ingatlanról értékbecslés nem állt rendelkezésre, illetve a hitelt azt megelőzően folyósította, hogy az alperes a jelzálogjogot legalább széljegyként bejegyezte volna. A perköltséget érintő fellebbezéssel kapcsolatosan előadta, hogy a kölcsön összege után számított ügyleti kamatot a pertárgy értékének megállapításánál figyelembe kell venni, így a felperes az általa érvényesített 115.156.935 forint kereseti követelést figyelembe véve az elsőfokú ítélet szerinti marasztalás esetén is csak kisebb részben tekinthető pernyertesnek. Tévesnek találta az elsőfokú ítéletben a Ptk.348.§-ának felhívását, mert kártérítési felelőssége a Ptk.349.§-a alapján áll fenn, illetve vitatta az elsőfokú bíróság által megállapított késedelmi kamat mértékét. A másodfokú tárgyaláson fellebbezési előadását módosítva a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló kérelmét nem tartotta fenn, illetve a kamatfizetési kötelezettség kezdőidőpontját - méltányosságból - 2005. január 1. napjában kérte megállapítani.

Az alperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő, amelyben az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, és elsődleges kereseti kérelmének maradéktalan teljesítését kérte. Tévesnek találta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, amely

szerint a szerződéses kamatok a károkozóval szemben kárként nem érvényesíthetők. A károkozó magatartással összefüggésben folyósított kölcsön visszafizetésének elmaradásával a felperesnél a kölcsönnel azonos összegű vagyonszőkenés következett be, illetve az egyéb módon való hasznosítás hiányában legalább a szerződéses kamatokkal egyező mértékű folyamatos jövedelem-kiesése keletkezett. Ugyancsak tévesnek találta a 1.089.211,70 forint összegű részteljesítésnek a megítélt kár összegéből történt levonását. Ezt az összeget az elsődleges kereseti kérelem tekintetében a kamatokra elszámolta, egyébként pedig sem a tőkéből nem vonható le, sem pedig a másodlagos, illetve harmadlagos kereseti kérelem tárgyában nem számolható el, mert a felperesi kölcsönszerződésből származó követelés lényegesen meghaladja a tőkét, illetve a másodlagos, valamint a harmadlagos kereseti kérelemmel kárként érvényesített összeget. Álláspontja szerint az alperes gazdálkodó szervezetnek minősül, így vonatkozásában a Polgári Törvénykönyvben a gazdálkodó szervezetekre előírt speciális késedelmi kamat mérték alkalmazandó.

A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen megállapított tényállást a másodfokú bíróság kijavítja, illetve pontosítja azzal, hogy az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. Sz Fiókja javára a B Kö rzeti Földhivatal 27.892.000 forint és járulékai erejéig jegyzett be jelzálogjogot. A B Építőipari és Szolgáltató Gazdasági Munkaközösség a jelzálogjog bejegyzése iránti, 1991. szeptember 5. napján kelt kérelmét 1991. szeptember 9. napján nyújtotta be a B Kö rzeti Földhivatalhoz, amely a bejegyzésről 37749/1991. számú, 1991. szeptember 16-án kelt határozatával rendelkezett. A B Építőipari és Szolgáltató Gazdasági Munkaközösség a hitelkérelemhez olyan tulajdoni lap másolatot csatolt, amelyen az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. Sz Fiókja javára 1991. július 2. napján bejegyzett jelzálogjog nem szerepelt, tartalmazta viszont a felperes javára 3.000.000 forint és járulékai erejéig bejegyzett jelzálogjogot, valamint annak biztosítására a terhelési és elidegenítési tilalmat (B.344/1992. számú eljárás nyomozati iratai, 11. oldal).

A tényállás fenti pontosítása mellett is helyes az elsőfokú bíróság érdemi döntése, és az általa levont jogi következtetésekkel is egyetértett a másodfokú bíróság.

A peradatok alapján nem volt kétséges, hogy a felperes károsodott amiatt, hogy a kölcsönszerződésben foglalt kötelezettségnek sem a gazdasági munkaközösség, sem pedig annak a perbeli időszakban hatályos, a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény 87.§-ának (3) bekezdése és 55.§-ának (1) bekezdése alapján korlátlanul és egyetemlegesen helytállni köteles tagjai nem, illetve csak elenyésző részben tettek eleget, a társasággal szemben vezetett felszámolási eljárás, illetve a társaság tagjaival szemben indított végrehajtási eljárás nem vezetett eredményre. Az is megállapítható ugyanakkor, hogy a kölcsönszerződés megkötésében a felperes hitelezési gyakorlatát meghatározó szempontok (a társaság fizetőképessége, megfelelő üzleti terv) mellett döntő jelentősége volt annak, hogy a kölcsönvevő a kölcsön fedezeteként tehermentes ingatlant ajánlott fel, és azt

tulajdoni lap másolattal megfelelően igazolta is. (Az ingatlant nem vitásan terhelte a felperes javára 3.000.000 forint és járulékaik erejéig jelzálogjog, és annak biztosítására terhelési és elidegenítési tilalom, azonban a perbeli kölcsönszerződés alapján folyósított kölcsönösszegből ennek visszafizetése - elszámolása - megtörtént). Az alperes jogszerű eljárása esetén viszont csak olyan tulajdoni lap kiadására kerülhetett volna sor, amely tartalmazza az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. Sz. Fiókja javára 27.892.000 forint és járulékaik erejéig bejegyzett jelzálogjogot. A felperesi pénzintézet hitelezési gyakorlatát ismertető G.E. és Sz.L. né tanúk vallomása alapján, figyelemmel a kölcsönösszeg nagyságára, valamint a fedezetként felajánlott ingatlan felperes előtt ismert forgalmi értékére (37.055.600 forint) is, bizonyossággal megállapítható, hogy e teher ismeretében a felperes a károsodását eredményező kölcsönszerződést meg sem kötötte volna. A felperes kára - ahogy arra az elsőfokú bíróság is helyesen utalt - nem abból származott, hogy az alperes jogszerűtlen eljárása folytán követelésének fedezetét elveszítette, hanem az alperes által kiállított valótlan tartalmú tulajdoni lap olyan szerződés megkötésére indította, amelyet az alperes jogszerű eljárása esetén nem kötött volna meg. Az alperes felelőssége tehát nem a fedezetként felajánlott ingatlan forgalmi értékéhez igazodik, hanem mindazért a kárért köteles helytállni, amely jogszerű eljárása esetén nem következett volna be.

A felperes közreható magatartásával kapcsolatos fellebbezési előadást a másodfokú bíróság érdemben nem vizsgálta. A Pp.213.§-ának (3) bekezdése szerint, ha a keresettel érvényesített jog fennállása és a felperest ennek alapján megillető követelés összege (mennysisége) tekintetében a vita elkülöníthető, a bíróság a jog fennállását ítélettel előzetesen is megállapíthatja (közbenső ítélet). A kármegosztás kérdése a követelés jogalapját is érintheti, ezért a közbenső ítéletben erről is határozni kell. A perbeli esetben a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság jogerős közbenső ítéletével az alperes teljes kártérítési felelősségét állapította meg. Határozathoz anyagi jogerő fűződik (Pp.229.§-ának (1) bekezdése), ezért az azt követő eljárásban a kármegosztás kérdését vizsgálni már nem lehet, hanem csak a kártérítés összege kérdésében lehet állást foglalni (EBH2005.1203.).

Helyesen hívta fel az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a Ptk.348.§-át is. A károkozó magatartást ugyanis az alperessel munkaviszonyban álló alkalmazott követte el, magatartásáért azonban a károsult harmadik személlyel szemben a Ptk.348.§-ának (1) bekezdése alapján a munkáltató felel a reá irányadó szabályok, a perbeli esetben a Ptk.349.§-ának (1) bekezdése alapján.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság akkor sem, amikor az elsőfokú perköltség összegét az ügyleti kamatok figyelmen kívül hagyásával, a felperes által érvényesített 17.500.000 forint tőkeösszeg figyelembevételével állapította meg. A pertárgy értékének megállapításánál ugyanis a kamatok - függetlenül attól, hogy ügyleti vagy késedelmi kamatról van szó - akkor sem vehetők figyelembe, ha már lejárt kamatokat kíván a jogosult érvényesíteni (BH1995.118.).

Helyes az elsőfokú bíróság által megállapított késedelmi kamat mértéke is. A 2000. szeptember 1. napját megelőzően keletkezett jogviszonyok esetén a késedelmi kamat mértéke az esedékessé válástól 2001. december 31. napjáig évi 20%, 2002. január 1. napjától 2004. december 31. napjáig évi 11%, 2005. január 1. napjától pedig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű (2001. évi LXXXVII. törvénnyel módosított 2000. évi LXXXVIII. törvény, 2002. évi XXXVI. törvény). A kamatfizetés kezdőidőpontja pedig méltányosságból nem módosítható.

Alaptalannak találta a másodfokú bíróság a felperes csatlakozó fellebbezését is.

A felperes arra figyelemmel kérte az alperest a kölcsönszerződésben kikötött ügyleti kamatokban is marasztalni, hogy az alperes jogszerű magatartása esetén birtokában maradt 17.500.000 forint egyéb módon történő hasznosításával legalább a szerződéses kamatokkal egyező mértékű folyamatos jövedelemhez jutott volna. A felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a Ptk.355.§-ának (4) bekezdése alapján a kárért felelős személy az elmaradt vagyoni előny megtérítésére is köteles. Egységes azonban a bírói gyakorlat abban, hogy az elmaradt haszon érvényesítésére csak reálisan ellenőrizhető adatok alapján kerülhet sor. A felperes tehát bizonyítani tartozott, hogy a 17.500.000 forint más módon való befektetésével a kölcsönszerződés szerinti ügyleti kamatot folyamatosan realizálhatta volna. Ennek a kötelezettségének azonban a perben nem tudott eleget tenni.

Az elsőfokú bíróság helyesen, a Ptk.293.§-ának megfelelően számolta el a kölcsönvevő részéről történt részteljesítéseket, és helyesen járt el akkor is, amikor a késedelmi kamat mértékét a Ptk.301.§-ának (1) bekezdése alapján állapította meg. Az alperes nem gazdálkodó tevékenységével összefüggésben (Ptk.685.§-ának c) pontja), hanem a károkozó magatartása folytán került jogviszonyba a felperessel, így a perbeli jogügyletre a Ptk.301/A.§-ának rendelkezéseit alkalmazni nem lehetett.

Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - a Pp.253.§-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Mind a fellebbezés, mind a csatlakozó fellebbezés eredménytelen volt, az egyes jogorvoslati kérelmekben vitássá tett követelésrészre figyelemmel azonban a Pp.81.§-ának (1) bekezdése alapján az alperes köteles a felperesnek ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget fizetni. Ennek összegét a másodfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§-a (2) bekezdésének *a)*, *b)* pontja, és (5) bekezdése, valamint 4/A.§ (1) bekezdése alapján állapította meg. Az alperes személyes illetékmentes, ezért a fellebbezési eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74.§-ának (3) bekezdése folytán alkalmazandó a költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14.§-a alapján az állam viseli.

P é c s, 2011. június 23.

Dr. Szentpéteriné Dr. Bán Erzsébet s.k. a tanács elnöke, Dr. Kutasi Tünde s.k.
előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró